

*Бутенко Дарина Володимирівна,
студентка 201 навчальної групи ННІ №2
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник:
Славна Оксана Володимирівна,
доцент кафедри конституційного
права та прав людини
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент,*

ПРАВО НА СВОБОДУ ТА ОСОБИСТУ НЕДОТОРКАНИСТЬ: НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ АСПЕКТ

Становлення України як демократичної держави передбачає дотримання, охорону та захист прав особи, що є одним із пріоритетних її завдань. Одним із таких є право на свободу та особисту недоторканість, яке закріплене основним законом – Конституцією України та означає можливість особи здійснювати свої дії згідно власного розсуду, інтересів та мети. Право на свободу розуміється як одне з основних природних прав людини, без яких неможлива демократія кожної країни та яке гарантується низкою нормативно-правових актів міжнародного значення.

Проте, варто зазначити, що після введення у лютому 2022 року воєнного стану на території України, питання реалізації права на свободу та особисту недоторканість становить важливу проблему, що зумовлює актуальність даного дослідження. Таким чином виникає потреба аналізу права на свободу людини і громадянина, а також проблем його дотримання та захисту державою в сьогоденні реаліях.

Право на свободу та особисту недоторканість було закріплене у законодавчих актах українського народу ще до часів становлення незалежності України. Зокрема, Т. М. Слінько зазначає, що проект основного закону УНР 1918 року та Конституція УРСР закріплювали дане право як одне з найвагоміших для держави, що і є основоположенням демократичних поглядів, які реалізуються наразі [1].

На даний час право на свободу має свій вияв у статті 29 Конституції України [2] та інших національних та міжнародних нормативних положеннях, що пов'язані із застосуванням цього права. Спираючись на це, О.М. Тупицький відносить право на свободу та особисту недоторканість до основоположних прав людини і громадянина української держави [3, с. 112].

Законодавством передбачено, що забороняється порушення та обмеження невід'ємних прав на життя, повагу до гідності особи, її свободи, що також стосується і свободи та особистої недоторканості [2]. Крім того, право на свободу та особисту недоторканість особи є таким, що не може бути обмеженим за жодних умов, зокрема і під час воєнного стану.

Проте, варто зазначити, що на даний час держава перебуває в досить складних умовах, адже частина території є окупованою, на деяких територіях ведуться бойові дії, країна наразі переживає тяжку економічну кризу. Зазвичай,

такі обставини виступають причиною певного обмеження прав і свобод людини, тому Україна не стала винятком.

Таким чином, зважаючи на обставини, що відбуваються на сході України, державою було оприлюднено Постанову про рішення відступити від деяких міжнародних положень, що стосуються захисту прав людини і її основоположних свобод. Варто підкреслити, що таке рішення не вважається порушенням цих прав, а лише обмеженням, що може бути допустимим за виняткових обставин.

Із вмісту даної Постанови відомо, що Україна не несе відповідальності за додержання прав людини на таких територіях, як Автономна Республіка Крим, місто Севастополь, та деякі частини Донецької та Луганської областей. Крім того, що стосується даних областей, у зв'язку із антитерористичною операцією, допускаються обмеження прав людини, що передбачені низкою статей КУ, зокрема і статтею 29 [4].

О. М. Тупицький зазначає, що такі обмеження мають вияв в ході: превентивного затримання осіб, що причетні до терористичної діяльності; обмеження щодо перебування у певний час доби на вулицях, тобто введення комендантської години; тимчасове обмеження руху транспорту; огляд документів, речей тощо [3, с. 113].

Варто зазначити, що дані заходи дійсно обмежують право людини на свободу та особисту недоторканність, проте доцільним буде твердження, що такі обмеження запроваджуються державою, зважаючи на обставини, що є небезпечними для життя та здоров'я людини та громадянина, що у свою чергу охороняють їх.

Не можливо не відмітити діяльність Конституційного Суду у сфері захисту права на свободу та особисту недоторканність. Велике значення у забезпеченні даного права є його діяльність, адже досить часто вона полягає у застосуванні норм міжнародного права [3, с. 116]. Як уже було зазначено, захист права на свободу та особисту недоторканність забезпечується не лише національним законодавством, а й міжнародним. Тому, міжнародні правові акти та практика ЄСПЛ має велике значення в діяльності українського судочинства, адже це зумовлює співвідношення правової системи України європейським принципам та стандартам. Водночас, важливими нормативно-правовими актами виступають не лише ті, що передбачені ЄС, а й такі, що вважаються загальнообов'язковими для усіх держав світу.

Варто підкреслити важливість міжнародного захисту права особи на свободу та особисту недоторканність в умовах сучасності української держави. Адже у зв'язку із вторгненням російських військ на територію держави виникає загроза порушення цього права зі сторони держави-агресора. Наразі непоодинокими є випадки порушення права особи на свободу та особисту недоторканність в умовах окупації чи полону, що є наслідком дій країни-агресора. Такі питання повинні висвітлюватись на міжнародному рівні із застосуванням міжнародних правових норм щодо захисту прав людини. Тому що в такому разі порушуються не лише норми Українського законодавства, а й міжнародних актів.

Отже, право на свободу є конституційним правом кожної особи, що не може бути порушеним та обмеженим без законних на те підстав. Проте велике значення наразі мають обставини, від яких залежить можливість держави забезпечувати ефективно їх дотримання. Тому, з проведенням дослідження, можна зробити висновок, що в умовах сьогодення дане право потребує особливої охорони та засобів захисту. Правова національна та міжнародна політики повинна звертати увагу на всі сучасні події, які відбуваються у світі, разом і в Україні, щоб сприяти належному захисту прав осіб на свободу та особисту недоторканість. Така потреба виникає із зобов'язання держави захищати права людини і громадянина.

Список використаних джерел:

1. Слінько Т. М. Конституційно-правове забезпечення права на свободу та особисту недоторканість в Україні. Європейські перспективи. 2015. № 6. С. 93-98.
2. Конституція України від 28.06.1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96%D0%B2%D1%80#Text>
3. Тупицький О. М. Конституційне право на свободу та особисту недоторканність і роль Конституційного Суду України у його забезпеченні. Вісник Конституційного Суду України. 2015. № 5. С. 112-117.
4. Верховна Рада України прийняла Постанову «Про затвердження Заяви Верховної Ради України «Про відступ України від окремих...» Інформаційне управління Апарату Верховної Ради України Київ: 2015 URL: <https://www.rada.gov.ua/news/Novyny/109896.html>

Головко Олександр Віталійович,
курсант 208 навчальної групи ННІ №1
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник:
Чеханюк Леся Володимирівна,
старший викладач кафедри
конституційного права та прав людини
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук

КОЛІЗІ ТА СУПЕРЕЧНІСТЬ В НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТАХ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Воєнний стан – це особливий правовий режим, який вводиться в умовах загрози національній безпеці держави. Він дозволяє органам влади застосовувати спеціальні заходи для забезпечення безпеки та громадського порядку. Однією з ключових проблем в умовах воєнного стану є забезпечення балансу між національною безпекою та дотриманням основних прав і свобод громадян. Конституційні права і свободи громадян можуть бути обмежені під